

ОСНОВНА НАЧЕЛА НЕЗАВИСНОСТИ СУДСТВА[1]

Пошто су се у Повељи Уједињених нација народи света, између осталог, одлучно изјаснили за стварање услова потребних за одржавање правде и остваривање међународне сарадње кроз развијање и подстицање поштовања људских права и основних слобода без икакве дискриминације;

Пошто Универзална декларација о људским правима изражава начела једнакости пред законом, претпоставке невиности и права сваког лица на правично и јавно саслушање пред надлежним, независним и непристрасним судом, који је установљен на основу закона;

Пошто међународни пактови о економским, социјалним и културним правима и о грађанским и политичким правима јамче уживање ових права и да, поред тога, Пакт о грађанским и политичким правима јамчи сваком лицу да му буде суђено у разумном року;

Пошто још увек често постоји раскорак између идеала коме теже та начела и стварног стања,

Пошто организовање и управљање правосуђем у свим земљама треба да се надахњује тим начелима и да треба уложити напоре да се она потпуно преточе у стварност;

Пошто правила која се примењују на судије у вршењу њихових функција морају тежити томе да им се омогући да делају у складу са тим начелима;

Пошто су судије надлежне за коначне одлуке о животу, слободама, правима, дужностима и имовини грађана;

Пошто је Шести конгрес Уједињених нација о спречавању злочина и поступању према преступницима, у својој резолуцији 16, захтевао од Комитета за спречавање злочина и борбу против преступништва да уврсти међу своје главне задатке разраду начела независности судија и избора, професионалног образовања и статуса судија и тужилаца;

Пошто је стога потребно да се прво испита улога судија у судском систему водећи рачуна о значају њиховог избора, образовања и понашања;

Начела која следе, израђена да би се помогло државама чланицама да обезбеде и унапређују независност судства, владе морају узети у обзир и поштовати у оквиру националног законодавства и праксе и с њима се морају упознати судије, адвокати, извршни и законодавни органи и јавно мњење. Ова начела израђена су имајући на уму пре свега судије од каријере, али се она, по потреби, могу применити и на судије поротнике.

Независност судства

1. Независност судства је зајамчена од државе и заштићена Уставом и националним законима. Дужност је свих установа, владиних и других, да поштују независност судства.
2. Судство решава изнесене случајеве непристрасно, на основу чињеница и у складу са законом, без икаквих ограничења, недостојних утицаја, подстицаја, притисака, претњи или уплитања, посредних или непосредних, било од кога и из било којих разлога.
3. Судство је надлежно да суди о свим судским стварима и има искључиво овлашћење да одлучи да ли предмет који им је поднет спада у судску надлежност како је она одређена законом.
4. Не сме бити никаквог неодговарајућег или неоправданог уплитања у судски поступак, нити су одлуке судова подложне преиспитивању. Ово начело не дира у право судске власти да приступи преиспитивању и право надлежних органа да ублаже или промене казне које изрекну судови, у складу са законом.
5. Свако има право да му суде редовни судови према установљеним законским поступку. Не могу се стварати судови[2] који не примењују поступке ваљано установљене у складу са законом, да би се редовни судови органи лишили своје надлежности.

6. У складу с начелом независности судства, судије имају право и обавезу да воде рачуна о томе да се судске радње спроводе праведно и да права свих странака буду поштована.

7. Свака држава чланица је дужна да обезбеђује средства која су судству потребна за нормално обављање функција.

Слобода изражавања и удруживања

8. У складу с Универзалном декларацијом о људским правима, судије, као и други грађани, уживају слободу изражавања, уверења, удруживања и окупљања; под условом, ипак, да се у остваривању тих права увек понашају тако да чувају достојанство свог позива и непристрасност и независност судства.

9. Судије могу да оснивају удружења судија или друге организације и да ступају у њих да би бранили своје интересе, унапређивали професионално образовање и штитили независност судства.

Квалификације, избор и образовање

10. Лица одабрана да врше функцију судија биће поштена и стручна и имаће одговарајуће образовање и правничке квалификације. Све методе избора судија штитиће од неутемељеног именовања. Избор судија треба да се обавља без дискриминације на основу расе, боје, пола, вере, политичког и другог убеђења, националног или социјалног порекло, имовног стања, породичног порекла и друштвеног положаја; правило по коме кандидат за судију мора бити држављанин дотичне земље не сматра се дискриминаторним.

Услови службе и трајање мандата

11. Закон јамчи трајање мандата судија, њихову независност, њихову безбедност, одговарајућу накнаду, услове службе, пензију и старосну границу одласка у пензију.

12. Без обзира да ли су наименовани или изабрани, судије не могу бити смењене док не напуне године старости потребне за обавезан одлазак у пензију или им не истекне мандат, ако такво ограничење постоји.

13. Ако систем унапређења судија постоји, мора се заснивати на објективним чиниоцима, а нарочито на њиховој стручности, поштењу и искуству.

14. Додељивање предмета судијама у оквиру суда коме припадају је унутрашње питање из надлежности судске управе.

Професионална тајна и имунитет

15. Судије су везане професионалном тајном у погледу претреса и у погледу поверљивих података које сазнају током обављања своје дужности изван јавне расправе, и не могу бити приморани да сведоче о тим питањима.

16. Не дирајући у дисциплинске поступке, право на правни лек или обештећење од државе, у складу с националним законом, судије треба да уживају лични имунитет од грађанских тужби за накнаду штете за непрописне радње или пропусте у вршењу судијске дужности.

Дисциплинске мере, суспендовање и опозивање

17. Оптужбе или жалбе против судија, поднете у вези са судијским и професионалним способностима биће брзо и праведно размотрене, у одговарајућем поступку. Судија има право на правично саслушање. Почетна фаза разматрања случаја биће поверљива, осим ако судија не захтева друкчије.

18. Судија може бити удаљен с дужности или разрешен само ако је неподобан да настави с обављањем своје функције због неспособности или недоличног понашања.

19. Одлуке у свим дисциплинским поступцима и поступцима за удаљење с дужности или разрешење доносе се у складу с установљеним правилима понашања судија.

20. Одлуке у дисциплинским поступцима и поступцима за удаљење с дужности или разрешење треба да буду подложне независном преиспитивању. Могуће је да се ово начело не примењује на одлуке највишег суда или законодавне власти у оквиру разрешења највиших државних званичника или сличног поступка.

---

[1] Усвојени на Седмом конгресу Уједињених нација за спречавање злочина и поступање према преступницима, одржаног у Милану од 26. августа до 6. септембра 1985. и потврђени од Генералне скупштине у њеним резолуцијама 40/32 од 29. новембра 1985. и 40/146 од 13. децембра 1985. Не подлеже ратификацији јер није међународни уговор.

[2] У складу с нашим правним речником и "courts" и "tribunals" се преводи као судови.